

SD 13A – Il-Ħanut ta' Ċetta

Hożż sing taht kull żball ortografiku u fuqu ikteb il-verżjoni t-tajba bl-**aħmar**.

Wieħed mill-eqdem ħwienet li kien hemm fir-raħal kien dak ta' Ċetta, li xi darba kien ħanut tal-ħwejjeg ta' missierha. Ċetta, li kienet kerha daqs dagħwa b'Alla, kienet l-unika wild li kellhom Ġużeppi u Stella u kienu jafu li ħadd ma kien se jisraq qalb binthom għaž-żwieġ.

“Dik trid tfendi għar-rasha,” kien ta' sikwit jgħid Ġużeppi lil martu. Stella, b'għafsa ta' qalb, kienet taqbel miegħu għax il-verita mhux lakemm twarrabha u tinsiha.

Madankollu Ċetta kienet imzejjna b'natural ħelu u kulħadd kien iħobbha, u meta, wara l-mewt t'ommha u missierha, ddeċiediet li tiftaħ ħanut tal-merċa flok bil-ħwejjeg, malajr sabet lil min jinkoraġġieha għax fir-raħal kien hemm nuqqas ta' ħwienet, u billi l-ħanut kien sewwa sew ħdejn il-knisja, in-nies sabitu komdu biex filgħodu tgħaddi tagħmel ix-xirja. Maż-żmien 'il-Ħanut ta' Ċetta', kif kien isibu kulħadd, sar it-tokk fejn kull filgħodu għadd ta' nisa tad-dar kienu jiltaqgħu biex jixtru, jgħaddu l-aħbarijiet lil xulxin, jgħidu fuq dik u fuq l-oħra, igergru kontra żwieġhom, jgħidu kemm kienu mqarbin uliedhom u, meta fl-aħħar jiftakru kemm kien għad fadlilhom x'jagħmlu, jitolqu lejn id-dar. Ċetta ma kinitx tagħlaq il-ħanut ħlief għal xi siegħa waranofsinhar biex tistrieħ fuq sodda li kellha fil-kamra ta' għewwa tal-ħanut. Mad-disa' ta' fil-għaxija kienet tagħlaq, issakkar il-ħanut u tmur lejn darha li kienet fl-istess triq.

Iż-żminijiet jinbiddlu u hekk jiġri lid-drawwiet u l-ħtiġijiet tan-nies. Bdew jinfetħu dawk imsejjha *self-service stores* u dawk li kienu jaraw kbir kienu jsejħulhom ukoll supermarkets. Kien hemm ħafna garr minn tal-ħwienet iż-żgħar u saru wkoll protesti mill-aġenti imma r-rota tal-progress, meta tibda ddu, mhux la kemm iżżommha.

Ix-xogħol fil-ħanut ta' Ċetta beda jonqos ftit ftit hekk kif dawk li kellhom karozza jew kienu jridu jmorru għax-xogħol, bdew jipreferu li jmorru jixtru mis-supermarkit li kien għadu kif fetaħ ftit il-bogħod mir-raħal għax kienu jeħilsu malajr, jagħzlu huma dak li xtaqu jixtru u fuq kollox il-prezzijiet kienu orħos.

“Dik Ċetta jmissha tagħlaq, tbiegħ il-ħanut u tmur tistrieħ. Issa m'għadx hawn lok għal dawn il-ħwienet tal-growser,” kien hemm min qal.

Imma għal Ċetta l-ħanut ma kienx il-mezz li bih taqla' l-għixien tagħha imma aktar il-mod kif tgħaddi l-jum, tiltaqa' man-nies, tgħid kelma jew tnejn, tisma' x'ikun għaddej madwarha u żżomm ruħha attiva.

“Jien minix biħsiebi nagħlaq sakemm jibqgħu jiġu jixtru mingħandi,” kienet tgħid Ċetta kull meta xi ħadd kien jgħidilha li kien wasal iż-żmien li żżarma u tirtira. Il-klienti li baqgħu imorru għand Ċetta kienu dawk imdaħħla fiż-żmien, li ma kellhomx karozza, li ma kellhomx lil min joħodhom fis-supermarkit, jew għax kienu jhossuhom aktar komdi jmorru jixtru mingħand Ċetta fejn setgħu jiltaqgħu man-nies u jitkellmu. Raġuni oħra kienet li l-bidla kienet tnissel fihom suspetti, biża' u forsi wkoll nuqqas ta' lejalta lejn Ċetta li wara kollox kienet ilha taqdihom għal ħafna snin. Imma ż-mien, li ma jaħrablu ħadd, jaf ibiddel kull ħsieb u xewqa li l-bniedem jorbot qalbu magħhom f'ħajtu.

Darba waħda filgħaxija waqt li Ċetta kienet fil-ħanut ħassitha ma tiflaħx u daħlet fil-kamra ta' ġewwa biex tagħmel kakra të bil-lumi, għax dan kien l-aqwa medicina. F'salt wieħed ħassitha tistordi u waqgħet ma' l-art.

Ftit wara daħal fil-ħanut wieħed raġel biex jixtri pakkett sigaretti u, meta ra li Ċetta ma kinitx wara l-bank, beda jsejħilha. Fl-aħħar iddeċieda li jidħol ifittixha fil-kamra ta' ġewwa u hemm isibha minn tulha fl-art, hdejn il-mejda u l-biċċiet tal-kikkra miksura lil hemm

minnha, bit-tè imxerred fuq il-madum imħaffer u maqsum tal-kamra. Dak il-povru ħa l-akbar qatgħa ta' ħajtu. Ħasibha li kienet mietet u ħareġ jgħajjat barra bit-tama li jidħol xi ħaddieħor fil-ħanut. Ix-xorti riedet li dak il-ħin kien għaddej Ġovann li kien jaħdem l-isptar bħala nfermier u malajr daħal jigri fil-ħanut biex jara jekk setax jagħti xi għajjnuna. L-esperjenza twila li kellu f'xogħolu malajr wrietu li lil Ċetta kienet tatha puplesija u kienet għada ħajja.

"Hawn telefown fil-ħanut?" staqsa Ġovann lil dak ir-raġel li kien għadu qiegħed jirtgħod bil-qatgħa li kien ħa.

"Ma nafx... forsi... iva, hemm wieħed fil-ħanut."

"Ċetta għadha ħajja. Hemm bżonn nieħduha l-isptar malajr. Tatha *stroke*."

"*Stroke* xi tkun?" staqsieh dak ir-raġel hekk kif Ġovann ħaffef lejn l-ixkaffa li fuqha kien hemm it-telefown.

"Puplesija, sieħbi," wiegħbu l-infermier waqt li beda jċempel.

"Jien nista' mmur?" staqsa dak ir-raġel.

"Għamel int. Imma qabel għaddi sal-għassa biex jiġi xi pulizija għax ma nistax inħalli l-ħanut waħdu. Mill-bqijja ħalli kollox f'idejja. Issa nitla' magħha jien sal-isptar."

Xi ftit wara bdew jingabru xi nies quddiem il-ħanut għax dak ir-raġel, li mar biex javża lill-pulizija, xandar kull ma kien għalu ma' kull min iltqa', hu u sejjer lejn l-għassa u wara fi triqtu lejn id-dar. Martu wkoll ħarġet tigri u nsiet il-programm li kienet qiegħda tara fuq it-televixin u li ma kienet titilfu għall-ebda raġuni ħlief għal xi ħaġa bħal din.

Surgent u kuntistabbli telgħu iħaffu mill-għassa u malli waslu keċċew 'l kulħadd 'il-barra mill-ħanut ta' Ċetta. Wara ftit waslet l-ambulanza u ħadet lil Ċetta l-isptar. Is-surgent

għalaq il-ħanut wara li sab iċ-ċavetta tas-serratura li Ċetta kienet iżżomm fil-kexxun tal-bank tal-injam minn fejn kienet taqdi l-parruċċani.

Ftit wara kollox reġa' għalli kien imma meta sebaħ l-għada n-nies fir-raħal bdiet titkellem biss fuq dak li kien ġara lil Ċetta.

Il-puplesija affetwatilha sieqha u idha tax-xellug u t-tobba tawha parir li tbiegħ kollox sakemm moħha kien għadu tajjeb u tmur f'xi dar għall-anzjani billi ma kellhiex min idur biha u lanqas ma kienet tista' tkompli taħdem.

Kontra qalbha Ċetta ħalliet ir-raħal fejn kienet twieldet u sabet ruħha ma' nisa oħrajn, x'uħud ferm akbar minnha fl-età, ġo dar kbira, b'ħafna kmamar u kurituri u bitħa kbira fin-nofs tal-binja fejn kien hemm xi bankijiet u funtana li kienet tferra' għal ġo vaska kbira bil-ħut tal-ilma ħelu.

Xi ħadd li kien jiġi minn naħa t'ommha kien sema' x'kien ġralha u beda jmur jarha bit-tama li din tiftakar fih fil-wirt. Hekk għamlu oħrajn li kienu jiġu minn missierha.

"Issa saru jafu li neżisti," kienet tgħid Ċetta lilha nnifisha kull meta xi ħadd minn dawn kien jiġi jagħtiha titwila, l-aktar il-ħadd filgħodu. Bl-għajnuna ta' sensar magħruf sew fir-raħal, Ċetta biegħet il-ħanut u poġġiet il-flus il-bank u wara sejthet lin-Nutar Zerafa, li kulħadd jinqeda bih fir-raħal, u kitbet kollox lil xi djar tat-tfal immexxiya mis-sorijiet. B'dan ma qalet xejn lil dawk li kienu bdew iżegħlu biha. Ħalliethom bit-tama li xi darba jirtu kulma kellha.

Adattata minn *Fid-dar tal-Kantuniera* ta' Charles Casha, 2015.